Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi

İKT Azərbaycanın iqtisadi tərəqqisində də əsas təməl sütunlardan birini təşkil edir

Müasir Azərbaycanda iqtisadi inkişafın əsas istiqamətlərindən biri onun səmərəliliyini artırmaq üçün innovativ texnologiyaların tətbiqidir. Bu fonda, dünyada olduğu kimi, ölkəmizdə də informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından (İKT) istifadə etməklə biliklər iqtisadiyyatda ən qiymətli resurslara çevrilir.

Texnologiyalar bu məlumatın saxlanmasını, ötürülməsini, işlənməsini və istifadəsini təmin edir.

Hökumət innovativ ideyaların dəstəklənməsi kursu yürüdür

Bəllidir ki, İKT məlumatın toplanmasını, işlənməsini və ötürülməsini, yayılmasını təmin edən texnologiyalar toplusudur. İKT-dən istifadə 20-ci əsrin sonu və 21-ci əsrin əvvəllərində, "informasiya inqilabı" adlanan vaxtda, cəmiyyətin bütün sahələrində texnologiyalardan kütləvi istifadənin başlandığı dövrdə əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf etməyə başlayıb. Kütləvi kompüterləşdirmə və istehsalın avtomatlaşdırılması, əyləncə, hərbi sənaye, sosial sahə bu fonda dinamik tərəqqi yoluna qədəm qoyub. İndi insan öz həyatını kompütersiz, internetsiz, televiziyasız təsəvvür edə bilmir.

Bundan əlavə, İKT-nin tətbiqi tendensiyaları dövlət səviyyəsində müəyyən edilir: dövlət orqanlarının siyasəti təkcə telekommunikasiyanı deyil, cəmiyyətin informasiya mühitinin inkişafına yönəlib. Biznes, əyləncə, elmi, təhsil, xəbərlər və digər istiqamətlərdə informasiyanın yaradılması, saxlanması, emalı, nümayişi, ötürülməsi artıq Azərbaycanda da dövlət siyasətinin mühüm tərkib hissəsidir. Hazırda dövlət iqtisadiyyatın informasiya sahəsinə sərmayə yatırmağa xüsusi diqqət edir, innovativ ideyaların dəstəklənməsi kursu yürüdür, bu sahədə mütəxəssislərin hazırlanmasına böyük önəm verir. Bu da təsadüfi deyil. Azərbaycan iqtisadiyyatının son dövrlərə kimi əsas problemlərindən biri onun neft-qaz sənayesi üzərində inkişafı olub. Lakin dünya təcrübəsi göstərir ki, geosiyasi hadisələr hər an bu bazara təsir edə bilir. Deməli, bu bazar sabit deyil və iqtisadi diversifikasiyaya xüsusi ehtiyac var. Məhz buna görə də informasiya texnologiyaları sahəsinə istiqamətlənmə problemin mümkün həlli yollarından ən rasionalıdır. Çünki informasiya texnologiyaları bütün sahələrdə geniş istifadə olunur, eyni zamanda iqtisadiyyatın müasir tələblərinə cavab verir. Bundan əlavə, dünya iqtisadiyyatının liderləri - Avropa İttifaqı, Çin, Amerika və digərləri ilə uyğunlaşmaq, onların müəyyən etdiyi tendensiyalarla ayaqlaşmağa çalışmaq lazımdır. Bunu nəzərə alan hökumət Azərbaycan iqtisadiyyatında İKT-nin inkişafı üçün genişmiqyaslı tədbirlər görüb. Birincisi, bu, dövlət səviyyəsində qeyd edilən ahəyə qoyulan investisiyalardır. Ölkədə genişzolaqlı simsiz internetin tətbiqi, robot texnikası, multimedia, eləcə də əhalinin kompüter savadsızlığının aradan qaldırılması kimi sənaye sahələri burada əsas diqqət mərkəzindədir. Düzdür, hazırda ölkə iqtisadiyyatında İKT sektorunun payı kiçikdir. Lakin bu xüsusda müvafiq nəticələrin əldə edilməsinə hökumət xüsusi səy göstərir. O da nəzərə alınmalıdır ki, informativ tərəqqi Azərbaycana bu sahədə lider olan bir çox Avropa ölkələrindən bir qədər gec gəlib. Bununla belə, ölkənin inkişafa yönəldilmiş maliyyə sərmayələri bir çox cəhətdən İKT sahəsində qısa müddətdə yüksək nəticələr əldə edilməsinə imkan verir. İkincisi, ölkədə yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasına dövlət böyük diqqə yetirir. Əksər ali və orta ixtisas təhsili müəssisələri də bu sahədə öz ixtisaslaşdırılmış təlim proqramlarını və ixtisasları yaradır, inkişaf etdirir. Bundan başqa, informasiya texnologiyaları üzrə mütəxəssislərin sürətləndirilmiş hazırlığı üçün ayrıca mərkəzlər də yaradılır. Eləcə də, son illərdə İKT ilə bağlı ixtisaslar getdikcə daha çox populyarlıq qazanır. Bu, cəmiyyətin davamlı informasiyalaşması ilə birbaşa bağlıdır ki, bu da mütəxəssislərə böyük tələbat yaradır. Belə mütəxəssislər problemsiz iş tapırlar, müasir şirkətlərdə və qabaqcıl müəssisələrdə təcrübə keçirlər, bu sahədə maaşların səviyyəsi kifayət qədər yüksək və sabitdir. Bu fonda İKT üzrə ali təhsil almaq istəyənlərin sayının davamlı artması səbəbindən informasiyalaşdırma ilə bağlı ixtisaslara qəbul həddi hər il yüksəlir.

Problemlərin çevik həlli diqqət mərkəzindədir

İKT-nin inkişafı fonunda dövlətin mühüm vəzifəsi milli informasiya təhlükəsizliyini xarici təhdidlərdən və sızmalardan müdafiəsini təmin etməkdir. Bu, informasiya ilə bağlı insan hüquq və azadlıqlarının, ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələrinin informasiya təminatı, rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafı, onun açıqlığı və əlçatanlığı, o cümlədən informasiya və iqtisadiyyatın dəstəklənməsi və qorunması üzrə kompleks sistemin yaradılması deməkdir.

Bu fəaliyyətlərin nəticəsini artıq görmək mümkündür. Məsələn, son illərdə onlayn kassaların quraşdırılması pərakəndə mağazalar və ictimai iaşə şəbəkələri üçün də məcburudir. Artıq ölkədə xidmət və əyləncə sektorunda bank kartı ilə və ya smartfonda tətbiqdən istifadə etməklə ödəniş edə bilməyəcəyiniz qurum tapmaq demək olar ki, mümkün deyil. Digər bir çox sahələr üzrə bunu demək olar. Bununla belə, aparılan fəaliyyətlərə və yaxşı inkişaf proqnozlarına baxmayaraq, ölkə iqtisadiyyatının informasiyalaşdırılmasında hələ də bir çox problemlər mövcuddur. Məsələn, rəqəmsal sektorun inkişaf səviyyəsinə görə Azərbaycan hələ də inkişaf etmiş ölkələrdən geridədir. Ölkədə regionlarda əhalinin sosial-iqtisadi həyatın əsas aspektlərində rəqəmsal texnologiyalardan istifadə səviyyəsi aşağıdır. Azərbaycan özəl biznesi tərəfindən rəqəmsal texnologiyaların inteqrasiyası da nisbətən aşağı səviyyədədir. Məsələn, alış-veriş, maliyyə əməliyyatları, iş axtarışı və distant təhsil üçün internetdən istifadə edən Azərbaycan vətəndaşlarının faizi Qərb ölkələrindən azdır. Həmçinin, məhdudlaşdırıcı amil insanların bu sektora az cəlb olunması və xüsusilə yaşlı insanlar arasında kompüter savadının olmamasıdır. Yaşlı insanlar üçün yeni texnologiyalara uyğunlaşmaq çox vaxt çətindir. Hər bir müəssisə belə bir şəxsi işdən çıxarmaq əvəzinə, iş yerində saxlamağa və İKT ilə işləməyi öyrətməyə çalışır. Təbii ki, bu, vətəndaşlar üçün kifayət qədər xoşagəlməz, bəzən də həlli mümkün olmayan vəziyyətlər yaradır. Bununla belə, ölkə bu problemlərin həlli yollarını davamlı olaraq axtarır. Hər gün çoxlu sayda iqtisadçı ekspert ölkədə sektorun vəziyyətini təhlil edir və innovativ həllər və zəruri tədbirlər təklif edir. Bunlar arasında Azərbaycanın yerli informasiya texnologiyalarının inkişafına yerli investorlardan vəsaitlərin cəlb edilməsi də var. Atılan bu və digər addımlar çatışmayan məsələlərin çevik həllinə zəmin yaradır.

Tahir TAĞIYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyilə çap olunur.